

GUTENBERG

Helsingin Kirjainpääntäjä-yhdistyksen ulosantama — Utgifven af Typografernes förening i Helsingfors

Helsingfors, Helsingfors Central-tryckeri, 1895

III vuosik. N:o 17 * 1895 III ärg.	Tilauhint: — Prenumerationspris: Koko vuosikerta } 4 m. Helt år } Postim. siihen luettuna. — Postportot inber.	Toimitus: — Redaktion: K. I. Forsman — J. A. Snell (Ansvarig — Vastaava)	Ilmoitushinta: — Annonpris: Petiiti-riviltä } 35 p. Per petitrad }	Syyskuu 15 September
--	---	--	--	----------------------------

Kaikkia Helsingin naiskirjallajia

pyydetään suosiollisesti kokoontumaan Kirjanp. yhd. huoneistoon perjantaina t. k. 20 p:nä klo puoli 8 i. p.

Alla kvinliga typografer i Helsingfors

injudas vördsamt till möte i Typ. för- enings lokal fredagen den 20 sept. kl. half 8 e. m.

Nya „järnsättare“.

Efter William Church, som år 1822 uppfann den första sättmaskinen, ha ett stort antal »uppfinnare» dels konstruerat nya, dels förbättrat gamla såväl sätt- som aflägningsmaskiner. Men dessa uppfinnningar hafva i praktiken befunnits vara mer eller mindre olämpliga för sin bestämelse, hvarför handsättaren ända till våra dagar icke blifvit undanträngd från sitt arbetsfält eller behöft hysa någon synnerlig fruktan för konkurrens af »järnsättaren». Den senast i bruk komna sättmaskinen »Linotyp» har dock vållat sättarne å de större tidningarna i Amerika ett ganska stort hufvudbry, ty det har befunnits falla sig billigare att värkställa sättningen med denna maskin än med sättare, hvilka också till följd därpå till stor del blifvit utan arbete. Linotypen är dock äfven den behäftad med många brister, och emedan densamma står enormt högt i pris samt endast torde kunna användas till tidnings-sättning, står arbetsfältet fortfarande öppet för handsättaren å bok- och mindre tidningstryckerier t. o. m. i Amerika.

Alldeles oantagligt är det dock ej att sättmaskinen skall kunna fullkomnas och göras användbar äfven till annat än tidningsarbete. Så omnämnes i juli-häftet af »Typographische Jahrbücher» för innevarande år tvänne nya sättmaskiner, »Autotype» och »Monoline», mot hvilka den utbasunerade »Linotypen» totalt faller i skugga. »T. J.» gör en jämförelse mellan dessa båda sättmaskiners förtjänster och brister samt ställer i slutorden »Monoline» i första rummet. »T. J.» säger nämligen däri: »utan tvifvel tillhör »Monoline» framtiden, emedan den tillika gör stilgjutier överflödiga.»

Men äfven »Autotype», hvilken upfunnits af tvänne tyske ingenjörer, hrr Ansbort E. Vorreiter och E. Müllendorff, är ej heller någon obetydlig matador bland sättmaskiner, och om densamma värligen är, hvad den utropas för, har man inom kort att emotse en omhvälfning på typografins område. Om denna sättmaskin, af hvilken första exemplaret denna månad skall sättas i värksamhet i Berlin, innehåller »Danskt Boktrycker-Tidning» följande beskrifning:

»Maskinen är i form af en upprättstående cylinder, 1 meter hög och 50—75 centimeter i genomsnitt, med en totalvikt af 226—250 kilogram. Den samtidigt sätter, slutar ut och aflägger elektro-automatiskt 20,000 bokstäfver i timmen af olika stilarter. (Linotypen säges lämna 9,000 bokstäfver i timmen.) Den har lika mycket anlag för boksats som talang för tidningssättning. Till 7 å 8 maskiner behövas blott en maskinmästare och en lärling. Maskinen drifves med en i dess fot anbragt elektromotor om 0,5 hästkraft. På båda sidor om maskinen äro anbringade sättskepp, af hvilka det ena användes för den nya satsen och det andra för afläggningen. Maskinen framställes alt efter afsikten med dess användning i olika former.

Den första formen kallas Autotypen och utför automatiskt det egentliga sättarbetet. För uppnäendet häraf framställes manuskriptet med tillhjälp af en skrifmaskin, som genom perforering återgifver textinnehållet på en pappersremsa. Vid slutet af hvarje rad angifver en med skrifmaskinen förbunden räknemekanism den för raden nödvändiga utslutningen sålunda, att den som skrifer manuskriptet blott har att gifva ett tryck på det å apparaten betecknade stället. Efter det sålunda framställda manuskriptet läses korrektur, och alla önskliga rättelser häri kunna företagas med största lätthet. När nu sättningen skall företagas, inskjutes en afsides från sättmaskinen liggande kontaktapparat, hvadan själfva manuskriptet icke als behöfver användas i maskinrummet. När maskinen är igångsatt, rullar den med den genom ledningstråd i förbindelse satta kontaktapparaten upp och perforerhålen gripa in i mekanismens egna elektriska kontakter, som utstöta typerna på en kretsformig bana, hvarifrån de ledas vidare till sättmaskinen. När skeppen äro fulla eller typmagasinen toma, gifver maskinen en elektrisk signal och afstannar sin värksamhet. På samma sätt försiggår samtidigt afläggning af den begagnade satsen.

Maskinens andra form kallas Plektotypen och åtskiljer sig från Autotypen blott därigenom, att sättningen här försiggår omedelbart vid begagnandet af ett klaviatur; men också i detta fall kan själfva maskinen ligga afsides från klaviaturet, då anslaget på detta sätter magneter i värksamhet, som fortplanta slagets värkningar. Den person, som sköter klaviaturet, behöfver icke als bekymra sig om utslutningen, då den omnämnda räknemekanismen automatiskt utför utslutningen. Äfven vid denna mekanism försiggår afläggning samtidigt med sättning.

Sättningen på detta vidunder förrättas af maskinpassaren. Sättes t. ex. maskinen i förbindelse med den skrifmaskin, hvarpå manuskriptet utföres, kan anslaget genom elektrisk förbindelse öfverföras på sättmaskinen, så att sättningen försiggår samtidigt med skrifningen och i en annan lokal.»

»Autotype» har det gemensamt med den af Alexander Mackie år 1869 uppfunna sättmaskinen, att manuskriptet måste perforeras. Mackies sättmaskin och »Linotypen» uppgifves kunna sätta 9,000 bokstäfver i timmen, medan »Autotype» under samma tid lär sätta ända till

20,000 bokstäfver samt har för öfrigt, enligt uppgift, utmärkta egenskaper.

Man vill ej gärna tro att sättmaskinen i sinom tid skall intaga handsättarens plats, och i denna tro underhålles man af de misslyckade försök med nya »järnsättare» som tid efter annan göras. Obestriddt har dock sättmaskinerna småningom fullkomnats, hvarför man kan antaga, att de ytterligare skola förbättras, isynnerhet som ej »uppfinnare» ännu tröttnat på att söka en lösning till det svåra problemet. När »järnsättaren» skall öfvertaga människans arbete vid sättning af slät sats har man ock därför redan börjat betrakta som blott en tidsfråga.

Suomenkielisestä kirjapaino-ammattikirjallisuudesta.

Suomenkielistä ammattikirjallisuutta kirjainpääntäjäillä ei vielä voi sanoa oikeastaan olevankaan, sillä sitä edustaa ainoastaan aikakauslehti »Gutenberg», josta alempana enemmän. Tällaisen ammattikirjallisuuden tarpeellisuuden ymmärtää kuitenkin jokainen ammattimies, sillä kirjainpääntäjäissä Helsingissä on paljo jotka eivät voi seurata ruotsinkielistä ammattikirjallisuutta, puhumattakaan saksalaisesta y. m., ja maaseuduilla lienee työväestö suurimmaksi osaksi ummikkosuomalaisia. Suomenkielisen ammattioppikirjan saantiin olisi siis jo korkein aika ryhtyä, kun vaan saataisiin sille sopiva toimittaja. Ja pitäisihän sellainenkin olla saatavissa. Tarkoitusta varten onkin olemassa pieni rahasto, ja varmana saanee pitää, että kirjainpääntäjien omistajat, asiasta toden tullessa, runsaanlaisesti yritystä auttaisivat. Eiköhän siis olisi aika ottaa ammattimiesten kesken oppikirjajaksymys päivän kysymykseksi.

Varsinaisena ammattilehtenä ei »Gutenberg» aikakauskirjaa oikeastaan voi pitää, koska siinä ammattiasioita ole paljookaan, ainoastaan matkakertomuksia, kokousreferaattia, pitkiä maaseutukirjeitä ja useinkin turhanpäiväisiä väittelyjä.

Kun kysymys vastaako tämä lehti tarkoitustaan vähä väliä on ammattimiesten keskusteltavana, haluan siitä sanoa minäkin. Kuten jo sanoin, ammattipuoli siinä on koko ajan ollut heikko. Mutta ulosantajan tarkoitus lieneekin alunpitäin ollut pitää lehteä etupäässä poliittillisena työmiesten etujen äänenkannattajana. Katsokaamme siis lehteä vaan siltä puolen.

Kirjainpääntäjätyöväestöstä on huomattava, että siinä on suuri joukkue, joka pitää itseään suuresti sivistyneenä ja kehittyneenä, vaikka se useimmittain todellisuudessa supistuu muuta työmiehiä siistimpään pukuun ja herramaisuutta matkittelevaan käytökseen. Harrastus todelliseen kehitykseen on hyvin usein saanut väistyä pintapuolisen ulkonäön tieltä. Siksi kirjainpääntäjät eivät tähän asti juuri ole ottaneetkaan osaa siihen vilkkaaseen yleisten asiain ja yleisen hyvän harrastukseen, joka jo useina vuosina on paljo muuta työväkeä temmannut mukaansa. Myöntää kuitenkin tulee, että aivan viime aikoina huomattava parannus on ollut nähtävissä, ja toivottavaa olisi, että ammattiemme tähän suuntaan jatkaisivat.

Näin ollen on tietysti se lehtikin, jota työmiehistö itse toimittaa, osoittanut tästä selviä

jälkiä. Ensimmäisen toimituksensa aikana oli »Gutenberg» aivan täydellinen kuva tällaisesta suuresta itselulosta, samaten kuin Hra Cajanderin kirjoitus Gutenbergin 13:a n:ossa. Jokainen ajatteleva ammattimies sitäpaitsi ymmärtää, ettei se tapa, jolla lehteä toimitettiin, suinkaan työvän etuja parantanut, vaan jos se jotain vaikutti, niin täytyi sen olla ihan päinvastoin. Epäsikiöitä ovat vielä Suomessa kaikki ulkomaan sosialistien matkittelut, siitä yksinkertaisesta syystä ettei niihin täällä ole aihetta. Ja jos onkin, niin ainoastaan arvokkaalla esiintymisellä jotain saavutetaan vaan ei suinkaan lyhennäköisyyttä uhkuilla nalkutuksilla, joissa läheskään aina ei sitäpaitsi totuudelle anneta sitä sijaa, joka sillä kaikkien vakavien asiain ajossa on oleva. Ei työväestö sillä mitään voita, jos se, kuten entisen »Gutenbergin» aikaan, joka lehensä numerossa julistaa useampia kirjapainon omistajia ja faktoreja kykenevämmiksi ja sopimattomiksi tehtävänsä.

Tässä suhteessa ansaitsee »Gutenbergin» nykyinen toimitus ehdottomasti paljota suuremman tunnustuksen. Ja ylipäätään voikin syrjäinen sanoa, että toimituksen osasto on meidän oloihin nähden ollut erittäin hyvä, kun se entisen toimituksen aikana ei kestänyt pienintäkään arvostelua. Eikä hr Cajanderin naiivit hyökkäykset nykyistä toimitusta vastaan edes kuopiolaisten kannattamana voi ymmärtävän lukijan mielipidettä tässä kohdin muuttaa. Sen muistutuksen tekisin nytkin, että lähetettyjä riita-kirjoituksia ja hyökkäyksiä pitäisi ottaa vähemmän lehteen. Vaikea tietystikin on toimituksen aina tietää minkä verran syytä ja asiaa on esim. maaseuduilta tulevissa hyökkäyksissä, mutta jotenkin huomattavissa pitäisi sentään aina olla mikä on turhanpäiväistä, asiaintona ja aiheetonta nalkutusta, mikä todellista asiaa, sillä nalkutus tekee aina nalkutuksen vaikutuksen ja on ala-arvoista, vaikka se olisi-kin ainoastaan jota hra Cajander ja kuopiolaiset haluavat. Tällaisiksi nalkutuksiksi voi sanoa kun esim. julkaistaan pitkät jutut eräistä onnentoivotuskorteista, ja joiden kirjoittajat eivät ollenkaan tiedä, että kaupparegisteristä annetun asetuksen mukaan jokainen kauppias — (ja kysymyksen alainen firma on tietääksemme myös-kin kauppias eikä vaan kirjapaino) — on oikeutettu panemaan leimansa kaikkiin tavaroihin joita hän kaupaksi pitää, vaikkei hän olisi mitään niistä valmistanut. Valmistajan oma asia on, onko hän alkujaan pannut siihen leimansa tahi ei, se ei kuulu tietysti muille. Mutta kuitenkin saa lehden pienessä tilassa jankuttaa tuollaista useita kertoja. Sitä päitsee pitäisi jokaisen kirjoittajan tietää, että kun tehdään hyökkäyksiä nimellisiä henkilöitä ja nimitettyjä liikkeitä vastaan, kirjoittajan myöskin on esiinnyttävä täydellä nimellään, sillä muussa tapauksessa syytökset aina saavat asiaansa pelkäävän salaparjaajan värytyksen. Ja on myöskin toimitus muussa tapauksessa ottanut omakseen lähettäjän asian, jota kuitenkin ei aina ehkä ole tarkoitettu.

Jos Gutenbergin tila ei salli enemmän alaa ammattikirjoituksille, olisi saatava heti toimeen erikoinen, yksinomaan ammattia käsittelevä suomenkielinen lehti, jonka ei suinkaan tarvitseisi olla »Gutenbergin» kilpailija ja joka saattaisi ilmestyä vaikka ainoastaan 4 kertaa vuodessa. Voisihan asiaa harrastavat Helsingiläiset ottaa kysyäksen esim. kirjapainojen omistajilta koko maassa, paljollako rahakannatuksella he suosuisivat asiaa vuosittain auttamaan. Eiköhän voisi ainakin asian alkuunpanoon kehoittaa entisen »Suomen kirjapainolehden» toimittajia.

Mutta jos tämä on mahdoton, olisi toivottavaa »Gutenbergissä» saada huomattavaksi tämä osasto suomenkielellä. Olisi asialle eduksi kuulla toimituksen omaa mielipidettä tästä.

A.

Toim. vastaus. Arvoisan lähettäjän kanssa olemme yhtä mieltä siinä, että suomenkielinen sekä ammattilehti että -oppikirja olisivat välttä-

mättömän tarpeelliset. Jo monta vuotta sitte on sellaisten tarve myönnetty. Mutta ennenkuin voitiin ajatella kummankaan ulosantamista oli hankittava suomenkielinen graafillinen ammattisanasto. Ellemme erehdy, onkin siitä jo noin 8—9 vuotta sitte kun Hels. Kirjap. yhd. asetti komitean suomalaisen kirjapainosaston laatimista varten. Tarkoituksena oli sittemmin ruveta hommaamaan ammatti-oppikirjaa. Mutta pahaksi onneksi raukesi koko tuuma sikseen komitean eripuraisuuden takia. Myöhemmin on hra H. J. Forsström valmistanut suomalaisen sanaston, jonka jo Suom. Kirj. Seurakin on hyväksynyt. Tämän sanaston myöntää hra F. itekin olevan vaillinaisen, jonka tähden hän onkin pyytänyt että jokainen kirjaltaja, joka luulee tietävänsä tai voisi keksiä soveliaampia sanoja kuin hänen sanastossaan on, siitä hänelle ilmoittaisi. Tähän asti ei kuitenkaan ole tullut yhtäkään sellaista ehdotusta. Ammattilehti olisi suotava, ammatin edistämisen ohessa, jo senkin tähden että ammattisanastomme tulisi kehittyneeksi. Ent. »Suomen Kirjapainolehden» toimittajia luulemme kyllä tähän työhön päteviksi, sillä ainakin toinen heistä on tietääksemme paraimpia (ellei paraskin) kielitaitoinen mies maamme kirjaltajain joukossa, toinen taas on aina innolla harrastanut suomalaisten kirjaltajain yleistä edistystä. Varsinkin luulemme sen mahdolliseksi, jos lehti tulisi niin harvoin ilmestymään kuin arv. kirjoittaja ehdottaa. Sydämeistämme toivomme että he ottaisivat tämän asian toteutukseen.

Hels. kirjap. yhdistyksessä on ammattikirjan tarpeellisuutta ainakin viimeisen vuosikymmenen kuluessa aina ajateltu. Meillä on, kuten tunnettu, sitä varten usean vuoden kuluessa koottu erityinen rahasto. Aivan nykyäänkin (huhtik. 21 p.) oli asia esillä yhdistyksen kuukauskokouksessa. Siinä valittiin komitea (katso Gtbg. n:o 8), jonka toimeksi annettiin ryhtyä alustaviin toimiin sanotun kirjan aikaansaamiseksi. Aiottiin ensiksi heti aloittaa sen ulosantamista, vaikkapa vihoittain. Mutta katsottiin parhaaksi odottaa vielä ensi vuoteen, silloin kun Tukholman kirjaltajayhdistys viettää 50-vuotisjuhlaansa ja kuuluu päättäneen sen muistoksi ulosantaa uuden ammattikirjan, joka tietenkin tulee paras mitä löytyy ruotsinkielellä. Tätä olisi meidän helpompi käyttää ja omiin oloihimme sovittaa, kuin jos olisi pakko suomenkielillä muista euroopalaisista kielistä.

Moitteisiin nyk. toimitusta vastaan vastaamme vaan muutamalla sanalla. Kuten hra A. sanoo, on Gtbg perustettu kirjaltajain äänenkannattajaksi, eikä ammattilehdeksi. Ei siinä ainkaan edellisinä vuosina ole ammattitietoja ollut. Vasta tänä vuonna on sitä yleensä alettu vaatia. Matkakertomukset ovat antaneet Hels. Kirj. yhdistyksen stipendiaatit. Siihen he olivat stipendiaatteina velvoitetut, ja luonnollisesti julaisiin heidän matkakertomuksensa yhd:n sanomalehdessä. Muiden moitteiden vastineeksi pyydämme hra A:ta lukemaan hra C:n ja herrojen kuopiolaisten kirjoitukset, joissa meitä läpeensä syytetään »ettemme anna arvoa j. n. e.», vaikka emme koskaan ole sanaakaan mainittujen herrojen kirjoituksista poisjättäneet. Ajatelkaas, hra A., millainen elämä syntyisi jos sen olisimme uskaltaneet tehdä.

Snabbsättningstäfning.

På initiativ af Typografernes Förening i Helsingfors skall en snabbsättningstäfning för typografer inom kort anordnas härstädes. Oss veterligen är det första gången en dylik täfning kommer att äga rum i Helsingfors, och vår önskan är att denna täfning, hvilken i sin mån är ägnad att främja yrkesutvecklingen i vårt fack, må vinna stor tillslutning bland sätterne. Den komité, som af Typ. förening fick

i uppdrag att anordna snabbsättningstäfningen, har utsändt följande inbjudan, hvilken vi här aftrycka:

Typografernes Förening i Helsingfors får härmed inbjudna hrr typografer härstädes till täflan i snabbsättning.

Täflingsdagen, en söckendag i början af oktober, kommer att bestämmas framdeles.

Regler för täfningen.

Sättningen skall försiggå under två timmar; Korpus ant. stil användes;

Sattsbredden 22 ciceror, enkelt mellanslag; Utom täfningssatsen sättes af samma stilsort en rad alfabet enl. tariffens bestämmelse samt en rad med den signatur som bör finnas å det kuvert hvilket innesluter den täflandes namn;

Den täflande få välja antingen svenska eller finska språket;

Tre pris utdelas:

1:sta: vinkelhake af silfver, värde minst 25 mk;
2:dra: tenakel af d:o, » » 15 »
3:dje: vinkelhake af d:o, » » 10 »

Vid bedömandet tagas i betraktande utslutningen, ordens brytning och satsens felfrihet.

Å hvarje tryckeri, der täfning förekommer, utses en kontrollnämnd? och hoppas komitén att hrr faktorer ville godhetsfullt deltaga i nämndens arbete. Kontrollnämnden bör bestå af faktor och två af personalen valda förtroendemän samt en komitémedlem.

Helsingfors i sept. 1895.

Komitén.

De som hafva för afsikt att pröfva sina krafter i denna täflan, äro ännu i tillfälle att »träna» sig öfver två veckor, samt kunna gifva akt på sin egen sats, och ifall den skulle vara behäftad med oegentligheter, genom hvilka satsen komme att erhålla ett dåligt vitsord, söka undvika desamma.

Gutenbergin Toimitukselle.

Arvoisan lehtenne palstoilla toivomme sijaa seuraavalle kirjoituksellemme:

Suomen kirjaltajille.

Helsingin kirjapainajain yhdistyksen »Satunaisten menojen rahasto», joka on ollut olemassa jo useamman vuoden, ja jonka pitäisi olla tulevan kirjaltajaliiton taloudellisenä tukena, kituu mitä huonoimmassa olosuhteissa. Sitä on koetettu kasvattaa pääasiallisesti vapaaehtoisilla keräyksillä ja lahjoilla, vaikka surkultavan huonolla menestyksellä. Noin kaksi vuotta takaperin päätti yhdistys hankkia tarkoitusta varten säästölaatikot jokaiseen täkäläiseen kirjapainoon, joihinka jokainen vapaaehtoisesti saisi laskea roponsa. Tulokset näistä keräyksistä on ollut julaistuna »Gut.», joista varmaan tulee siihen johtopäätökseen, ettei kai Helsingin kirjapainajilla olekaan ollut täysi tosi tätä rahastoa perustaessaan sellaista tarkoitusta varten kuin sillä on olevinaan. Täkäläisten suurimpain painojen säästölaatikot ovat miltei kerrassaan jääneet tyhjiksi. Ainoastaan Uuden Suomettaren ja Hufvudstadsbladetin latojat ovat tähän asti mukanamme ymmärtäneet rahaston tarpeellisuuden. — Maaseuduilla ei myöskään ole kuulunut suurempia keräyksiä toimeenpannuiksi, vaikka heidän velvollisuutensa olisi yhtä suuri kuin helsingkiläistenkin.

Asia on nyt kumminkin sitä laatua ettei siitä kannattaisi tehdä irvikuvaa, sillä muuksi emme voi sitä nimittää kun näkee väliin jonkun isoimman painon säästölaatikkoon kertyneen kuukauden ajalla 2, 3, 4 ä 5 p:niä j. n. e. Olisihan nekin pennit voineet kernaammin olla panijan omassa kukkarossa köyhien vuosien varalle kuin että pilkata omaa todellista asiataan ja laittaa

siitä irvikuva. Luuleeko nyt todellakin Suomen kirjaltajisto, että tällaisella uhraavuudella ja yksimielisyydellä saadaan mitään aikaan, vai luuleeko se, että sen asiat on sillä autettu, jos se saapi aikomansa liiton toimeen? Tällaisten ajatusten luulemme jokaista, joka niitä mielessään hautoo, suuresti pettävän!

Olemme kärsivällisyydellä jo pitkiä aikoja odottaneet että työmiehet itse vihdoin tulisivat ymmärtämään asiansa saattamalla keräyksen parempiin tuloksiin, mutta tässä olemme suuresti pettyneet. Päinvastoin on viime aikoina keräys tuottanut niissäkin painoissa joissa se ensimmältä oli parempi, aina vaan huonompia tuloksia, kuten näkyy viimeksi julaistusta raportistakin. Näin ollen saattaa tapahtua että meidänkin painossa harrastus mainitun kassan kartuttamiseen vähitellen alkaa laimeta. Sillä emme enää katso velvollisuudeksemme miltei yksinään kasvattaa Suomen kirjaltajain yhteistä rahastoa.

Helsingissä elokuulla 1895.

Päivälehdessä kirjapainon miehistö.

Toim. lisäys. Emme ollenkaan kummeksu että närkästys puhkee ilmi, kuten ylempänä oleva kirjoitus osottaa. Surkuteltavaa on että vielä löytyy niin suurta lyhytnäköisyyttä, ettei yhteisen hyvän eduksi niin mitättömän vähänkään uhrata, kuin olisi tarpeellista näyttääkseen edes hyvää tahtoaan. Ei niin paljon ihmettelisi ylläarkoitettuja huonoja tuloksia, jos kirjaltajat olisivat yleensä tunnetut suuresta säästäväisyydestään. Mutta niin ei, kuten tiedämme, suinkaan ole laita. Yksityisiin tarpeisiin ja huveihin kyllä annetaan rahojen mennä. Toisin on kun niistä pienen pieni osa olisi pantava yhteisen aatteen hyväksi. Silloin kyllä osataan olla kitsaita. — Häpeä sellaisille ammattilaisille, jotka eivät ymmärrä tai eivät välitä velvollisuuksistaan ammattikuntaansa ja yleensä työväen tulevaisuutta kohtaan!

Olemme muuallakin kuulleet saman uhkauksen, että nimittäin lopettavat »Satunnaisten menojen rahastoa» kasvattamasta, koskei siitä kaikki välitä, vaikka tuo uhkaus ei vielä ole niin julkiseksi tullut kuin Päivälehden kirjapainon miehistön. Jos niiden painojen väestöt, jotka tähän asti ovat mainittua rahastoa muistaneet, tulevat yhtä välinpitämättömiksi kuin on suurin osa Helsingin kirjaltajia, niin »kunnia» tästä lankee viimeainittujen niskoille. Hyvä olisi jos ei heille tulevaisuudessa tuo itsekäisyys kasvattaisi karvaita hedelmiä.

P. k. m. sanoo että viime aikoina on huomattu laimeutta niissäkin painoissa missä ennen on tullut paraimpia tuloksia. Ainakin mitä Suomettaren latojiin tulee, luulemme voivamme vakuuttaa että siellä vielä ollaan yhtä paljon asiaa harrastavia kuin ennenkin. Syy huonoon tulokseen on siinä, että vakinaisesta väestöstä usea on ollut kesälomalla ja sijaisia ei ole puolella pakollakaan saatu seuraamaan edustamainsa esimerkkiä.

Till Helsingfors kvinliga typografer!

Till Typ. förenings månadsmöte den 12 juli hade inlämnats frågan: »hvad bör göras för att förmå våra kvinliga kolleger att deltaga i föreningens sträfvanden?» Denna fråga blef dock bordlagd till instundande månadsmöte; men föreningens bestyrelse, som under tiden närmare diskuterat denna viktiga fråga, har trott sig på bästa sätt kunna lösa densamma genom att till allmänt möte inbjuda stadens kvinliga typografer och höra deras egen mening i saken.

Utän tvifvel är denna bestyrelsens åtgärd den rätta samt borde äfven vinna allmän sympati af alla som eftersträfvat en sammanslutning af såväl kvinliga som manliga utöfvare af vårt yrke. Ty ett möte, på hvilket blott

den ena parten skulle varit representerad, men där en fråga som lika mycket rör hela kären eller tvänne parter komme att behandlas, skulle förvisso blifva resultatöst. Nu komma där emot hvardera parterna i tillfälle att anföra sina skäl för och emot en gemensam förening.

Äfven nu kan väl mången hysa tvifvelsmål om att ett önskvärdt resultat skall vinnas genom det blifvande mötet, men ingenting är ju dock på förhand afgjort. Må de kvinliga typograferna därför hörsamma Typ. förenings inbjudan och talrikt infinna sig till mötet, ty det är i första hand därpå som utgången är beroende.

Ensimmäinen pikalatomis-kilpailu Helsingissä.

Kuukauskokouksessaan heinäk. 12 p. päätti Hels. Kirjanp. yhd. toimeenpanna kilpailun pikalatomisessa tädäl. kirjaltajain kesken. Tätä varten asetettu komitea on nyt kirjapainoihin lähettänyt allaolevan kiertokirjeen, ensin hankittuaan isänniltä luvan kilpalatomiseen kussakin painossa.

Helsingin Kirjanpainajain Yhdistys kehoittaa täten tädäläisiä kirjaltajia kilpailuun pikalatomisessa.

Kilpailupäivä, joku arkipäivä lokakuun alussa, määrätään vastedes.

Kilpailun säännöt:

Ladotaan kaksi tuntia;

Korpus ant. kirjasinlajia käytetään;

Latousleveys 22 cic.; yksi välke;

Paitsi kilpalatousta ladotaan samaa kirjasinlajia yksi tariffin määräyksen mukainen aakkosrivi sekä toinen rivi, johon pannaan sama nimi-merkki joka tulee olla sillä kirjakuorella mikä sisältää kilpailijan nimen;

Kilpailija saa valita joko suomen- tai ruotsinkielen.

Kolme palkintoa jaetaan:

1:n: hopeainen latomahaka, vähint. 25 m. arv.

2:n: » tenaakeli, » 15 » »

3:s: » latomahaka, » 10 » »

Arvosteltaessa otetaan huomioon rivien sulkeminen, sanojen katkaiseminen ja latouksen virheetömyys.

Jokaisessa kirjapainossa missä kilpailu tapahtuu, valitaan tarkastuslautakunta ja toivoo komitea että hrat faktoriit hyväntahtoisesti ottavat osaa sen työhön. Tarkastuslautakuntaan tulee kuulua faktori ja kaksi työläisten valitsemaa luottamusmiestä sekä yksi komitean jäsen.

Helsingissä syyskuulla 1895.

Komitea.

Varmuudella saattaa jo sanoa että kilpailuun tulee runsaasti osaaottajia. Syyskuun loppupuolella on komitealla aikomus lähettää listoja vapaaehtoisten lahjojen merkitsemistä varten palkintojen oston. Luottaen siihen, että ainakin tarvittava summa tulee kirjoitetuksi, on komitea uskaltanut luvata vähintään yllämainittun arvoisia palkintoja. Luultava on kuitenkin että ne listojen palattua voidaan määrätä kallisarvoisemmiksi tahi että useampia tulee jaettavaiksi.

Helsingin naiskirjaltajille!

Kirjanp. yhd:n kuukauskokouksessa viime heinäk. 12 p:nä oli keskusteltavana kysymys: »Miten saataisiin naiskirjaltajat ottamaan osaa yhdistystyöhön?» — Koska oli luultava että katkeruus, joka usein ennenkin on tullut näkyviin tätä asiaa käsitellessä, tälläkin kertaa tulisi esiin ja vaikuttaisi vaan juovan levenemiseksi eri sukupuolisten työkomppaniien välillä, päätti yhd. että toimikunta ennen ensi kokousta kutsuisi kaikki Helsingin naiskirjaltajat kokoon ystävälliseen keskusteluun yhdistys-asioista. Kuten lehdesämme olevasta ilmoituksesta näkyy,

onkin toimikunta kutsunut naiskirjaltajat kokoukseen t. k. 20 p:nä.

Toivomme että kaikki naiskomppanimme ajattelevat asian tärkeyttä ja osottavat sitä saapumalla kokoukseen. Heidän tulee muistaa että ainakin täällä Helsingissä naisilla on samat edut kuin miehisilläkin kirjapainotyöläisillä ja että miehiset kirjaltajat juuri ovat vaatineet tasa-arvoisuutta heille. Ikävä olisi jos nurjamielisyys, joka jo on olemassa ainakin muutamassa painossa naisten ja miesten välillä, tälläkin kertaa Teidän välinpitämättömyytenne takia, sen sijaan että poistuisi, tulisi kasvamaan.

Toivottavasti tulee tämä kokous vaikuttamaan ystävällisemmän suhteen aikaansaamiseksi nais- ja mieskirjaltajain välillä ja edellisten osanottoon edistystyöhön sen ammattikunnan hyväksi, johon kuuluvat.

Interiörer från ett landsorts-tryckeri.

För en tid sedan lästes i »Gutenberg» huru en tidning i Vasa företagit sig att »skämta» med härvarande Typografförenings lustfärd med ångf. »Gustaf Vasa» till grafiska utställningen i S:t Petersburg sistl. Pingsthälg. Då man läste detta, förundrade man sig icke mycket, då det stod angifvet att det trubbiga »skämtet» ingått i »Pohjalainen».

Låtom oss litet betrakta huru lifvet gestaltar sig på detta blads tryckeri, och hvilket människovärde arbetarne därstädes såsom fria medborgare erhålla. Förutskickas bör dock att tryckeriet icke ledes af någon faktor i egentlig mening, utan skötes denna syssla förnämligast af principalen, hr O. Ansa, alias Husberg själf. Och då en icke-fackman »försöker» sköta en så betydelsefull syssla vid ett tryckeri, då finner fackmannen snart att något måste vara »på tok».

Nämnda tryckeri är, såsom bekant, icke gammalt, men har dock hunnit skifta personal flere gånger; synnerligast ombrytarna vid »Pohj.» ha varit ytterst »lätta på foten». En person, som hr A. bevärdigade med faktorstitel, var också en gång engagerad å tryckeriet, men dennes bestämmanderätt, hvad arbetenas utförande beträffar, var lika med noll, hvarför äfven han såg sig tvungen att »stryka på foten».

Så hände sig att en annons skulle sättas med halffet korpus antiqua, men då principalen blef upplyst om att en dylik stilsort ej fans på hela tryckeriet, pekade han i vredesmod på en kast, som innehöll bred mittel egyptienne, och påstod att detta var halffet korpus antiqua, samt menade att han nog vet huru stilarna heta, då han i 20 års tid haft med tryckerier att göra. Naturligtvis kunde icke principalens arrangemang gå i fullbordan, men bred mittel antiqua måste den gången ovilkorligen heta halffet korpus antiqua.

Likaså behöfdes en annan gång till ett arbete en stilsort, som ännu »låg i paket». Den s. k. faktorn var just i beråd att sätta stilen i kast, då principalen som praktiserat vid tryckerier i 20 år infann sig och förbjöd detta, samt hämtade i stället för kasten ett antal af sina tömda papyrossaskar med befallning att stilen skulle utläggas i dessa. Men att det icke blef någon snabbsättning af då sättaren måste »hålla reda på askarna» säger sig själf. Men utom att arbetarne få lof att finna sig i de opraktiska och för dem tidsödande anordningar som af principalen vidtagas, betalas de för sitt arbete merendels godtyckligt, eller med andra ord, efter principalens egen tariff, hvilken är lika ostadig som en barometer. Ett arbete t. ex. som gör 1 mk 13 p. sidan, betalas med 75 p. och den morske principalen tillägger att därest icke arbetarne äro nöjda, så får han nog andra som arbeta efter hans pris.

En gång uppsade sig en af sättarne till afflyttning af den orsak att principalen fordrade af honom 10 mark, som han af misstag påstods ha erhållit för mycket om likviden, men

hvilket var osanning. Då den afgående erhöi sitt betyg, stod där icke angifvet att han flyttar »på egen begäran», men väl flere mindre rekommenderande saker. Uppmärksamgjord härpå svarade principalen att annorlunda betyg ej kunde komma ifråga, enär sättaren en gång förut blifvit uppsagd. Ifrågavarande arbetare blef äfven värligen några månader tidigare uppsagd för det han vägrade värkställa söndagsarbete utan procentförhöjning, men denna uppsägning återtog principalen själf omedelbart, hvarför man skulle tycka att sättaren, då han senare själf ville flytta, äfven bort erhålla ett sanningsenligt betyg. Lyckligtvis fästes det dock ej stort afseende vid hurdana arbetsbetyg denna principal utfärdar, ty han har lyckats göra sig »känd».

Detta hvad angår arbetarne inom tryckeriet. Men äfven utom tryckeriet trakasseras dessa. Det hände sig näml. att tre af detta tryckeris arbetare — missnöjde som de voro af de ständiga trakasserier och påminnelserna om »hvems bröd de äto» — en eftermiddag uteblevo från tryckeriet. Af denna anledning uppbådade principalen tvänne polismän, som genomsnokade staden tils en af »brottslingarne» ertappades under det han förtärde sin aftonmåltid å ett matserveringsställe, hvarifrån han bortfördes och eskorterades till tryckeriet. Därpå blef det fråga om hvem som skulle betala polismännens besvär. Principalen blef här domare i egen sak, citerade nya strafflagen och läste högt därur om »husbondens och tjänstefolks förhållande till hvarandra», samt förklarade arbetarne skyldiga att godtgöra polismännen, som principalen skickat ut på »efterspaning».

På hvilka grunder och enligt hvilken lag nämnda principal med polismakt låtit gripa oskyldiga och fria medborgare är svårt att förstå, ty principalen borde veta att typograferne icke äro några *legohjon*; men denna handling vittnar om en god portion knut-despotism. Principalen hade för denna förseelse endast rätt att uppsäga ifrågavarande arbetare till aflyttnings efter 14 dagar, då hade han åtminstone följt lagens bud. Nu är och förblir hans handlingssätt fördömdt af alla rättänkande arbetare, detta så mycket mer, som nämde principal är ordförande för Vasa arbetareförening och dess representant i Arbetaredelegationen.

Intressant vore värligen att veta, på hvilket sätt denne man kämpar för arbetaresaken, då han hedrats med så framstående poster arbetarerörelsen?

E. W.

Uutisia. — Notiser.

Ulkomaille valtion ensimmäisenä kirjaltaja-stipendiaattina lähti syysk. 5 p:n aamuna hra E. J. Ehnberg. Hän suuntasi ensin matkansa Tukholmaan, sieltä syksymmällä lähteäkseen Pariisiin. Kirjalliseen kysymykseen, otettaisiinko hän oppilaaksi kirjapaino-oppilaitokseen »l'École Gutenberg» Parisissa, sai hra E. erittäin suosiollisen myöntävän vastauksen. Mainittuun oppilaitokseen ei tosin oteta ulkomaalaisia, mutta hänen suhteensa tehtiin poikkeus, koska hän oli — venäläinen.

Typ. fören. Sportklubb ämnar den 22 sept. anställa täflingar i kappspringning och längdsprång.

K. Y. Urheiluklubi aikoo toimeenpanna sunnuntaina 22 p:nä syysk. kilpailu pituushypyssä ja kilpajuoksussa.

Uudenlainen raittiusyhdistys. Syysk. 2 p:nä perustivat muutamat Helsingin kirjaltajat keskuudessaan uudenlaisen raittiusseuran, nimellä »M. R. K. S.» (Määräaikaisten raittiiden kirjaltajain seura). Otamme, näytteeksi sen tarkoituksesta, sääntöjen 1:en §:n:

»Seuran tarkoitus: a) vähitellen totuttaa jäseniään ehdottomaan raittiuteen, näiden sitoutu-

malla olemaan määrätty aika kerrallaan nauttimatta alkoholijuomia; b) olla apuyhdistys.»

Jokaisen määrääjän alussa suoritetaan sisäänkirjoitusmaksuna määrätty summa, jonka menettää jos sääntöjä vastaan rikkoo. Sisäänkirjoitus-, kuukaus- y. m. maksuilla perustetaan yhteinen rahasto, jota käytetään sairauden sattuessa, pois matkustaessa, kesälomaa y. m. varten.

Föreningens lustfärd till Borgå d. 1 dennes var, trots det rådande vackra vädret, fätaligt besökt. Äfven soirén i Borgå Societets-hus var glest besökt, hvadan dessa tillställningar icke torde lämna någon behållning.

Uskomatonta kilpailua. Sanomal. ja kirjapaino-osaakeyhtiö Haminassa on hiljakkoin tarjoutunut eräälle Helsingiläiselle kustannusyhtiölle painamaan 8:vo-arkin »mitä suuruutta tahansa» 20 markalla — paperikin siihen luettuna!!

Kamratutfärd. Tidnings- och Tryckeri-aktiebolagets personal hade d. 8 september anordnat en utfärd till Fölisön. Man sjöng, dansade, deklamerade och »höll tal» samt roade sig med täflingslekar och trufdes godt på ön ända till aftonens inbrott.

Huvimatkan teki Kirjanp. yhd. Porvoosen t. k. 1 p:nä k:lo 9 aamulla. Osanottajia vähäsen. Porvoon seurahuoneella pidettiin tanssi-iltaa. Takasin oltiin maanantai-aamuna k:lo 8.

Att vanka och vandra blott. Typografer Herman Forsman, som i fjol på vären begaf sig ut på vandring för att söka kondition, och hvilken antagits för död, har i dagarna åter lifslevande uppenbarat sig i Helsingfors. F. har sedan dess tillryggalagt en vägsträcka af omkring 700 mil. Under denna vandring har han besökt 17 städer i Finland och 62 städer i Sverige. Sedan han begaf sig härifrån har han haft 3 olika konditioner, af hvilka den längsta varade i sex veckor.

Valokuvia siitä hautapatsaasta, joka viime kevännä pystytettiin surullisesti hukuneitten kirjaltajain Eklundin, Kajanderin, Lindforsin ja Leanderin haudalle, on meille nähtäväksi lähettänyt hra Onni V. Tuisku. Kuvat, jotka hän on ottanut omatekoisella koneella, ovat kabinettikortin kokoisia ja yhtä hyvin valmistettuja kuin ammattivalokuvaajankin tekemät.

Hra Tuisku on pyytänyt meitä ilmoittamaan että kuvia saapi vielä tilata lokakuun 10:een p:vään saakka, ja maksavat ne ainoastaan 1 m:kan (johon maaseudulta tulee lisäksi kuvan lähetyskustannus 20 p.) joka on hyvin halpa hinta siihen katsoen, että ammattivalokuvaajat samankokoisista kuvista otavat 3 markkaa. Tilaukset ovat lähetettävät osotteella: Onni V. Tuisku, Helsinki, Antinkatu 4 & 6, S. K. S. kirjapaino.

Rättelse. I senaste nr uppgafs i F. T. Reshjälpskassas halfårsredovisning att Fredrikshamn och Kotka äro en filial, hvilket dock icke är fallet.

Oikaisuksi viime n:ossa mainittuun tietoon, että löytyisi yhteinen Haminan—Kotkan matka-apurahaston osasto, on meille ilmoitettu että siitä tosin kerran on ollut puhetta, mutta ettei asiasta sen enempää tullut, eivätkä kotkalaiset siis kuulu Haminan osaston yhteyteen.

I Dansk typografisk Forening var medlemsantalet den 6 juli innevarande år 605 personer fördelade på 44 lokalföreningar.

Mergenthalerbolaget, tillverkare af sätmaskinen Linotype, har inköpt patenträtten till Rogers Typograph för en summa af 1,743,000 riksmark, hvarigenom den långvariga processen angående intrång i patenträtt, dessa båda bolag emellan, är nedlagd.

Till strid! I Österrike rustar man sig litet hvarstädes inom vårt fack för att om så behöfves upptaga kampen mot principalerna för ernående af bättre vilkor. Bidragen till reservfonderna ha öfveralt fördubblats.

*Muistakaa Satunnaisen
menojen rahastoa!*

Kirje Kuopiosta.

Syyskuun alussa.

Kaksi kuukautta kesälomaa pidettyämme olemme taas alkaneet uusilla voimilla yhteistyöhön ja pidettiin yhdistyksen kuukausikokous elok. 28 p:nä. Keskusteltavana oli m. m. jo ennen esillä ollut kysymys 10-tuntisesta työpäivästä ja koska mielipiteet asiasta olivat samat kuin ennenkin, niin päätettiin valita 2 jäsentä paikkakunnan kummastakin kirjapainosta jotka kävisivät hrojen isäntien luona pyynnöllä että työpäivä vastedeskin eli läpi koko vuoden lopetettaisiin k:lo 7 iltasella.

Asiasta syntyneessä keskustelussa tuli selville että Kuopion Uuden kirjapainon isännöitsijä, hra E. Wainio, on sanonut ei tahtovansa olla missään tekemisessä yhdistyksen kanssa (anteeksi! miehän kuuluu olevan hermotautinen) eikä sen päätöksistä välittävänsä *, siinä muka kun eivät kaikki jäsenet ole hänen työmiehiään (!). Annettiin siis yllämainitun kirjapainoa työmiesten toimeksi hra Wilita oman työväestön nimessä ainoa puheena olevaa lyhennystä. Ja se se auttoi. Paria päivää myöhemmin oli näet »U. Savossa» uutinen että työpäivä Kuopion Uudessa kirjapainossa on lyhennetty niin että se nyt läpi vuoden, loma-ajat poislaskettuina, on 9 1/2 tuntinen.

Asian oikea laita kuuluu sentään olevan se, että mainittu lyhennys on myönnetty ainoastaan niillä ehdoilla, että *kiireen* tultua on tehtävä vanhan tavan mukaan eli k:lo 8:aan ilalla, ilman minkäänlaista korvausta. Ja sitä kiirettä? No, sitä voipi panna kestäämään vaikka läpi vuoden!

Aakkoslasku-järjestelmän aikaansaamisesta on myöskin ennen keskusteltu, vaan kun ei siihenkään ole mitään vastausta saapunut — isännille se jätettiin jo viime vuonna — niin päätettiin että samalla kun pyydetään työpäivän lyhennystä, myöskin virkistetään heidän muistiaan siinäkin unohtuksiin jääneessä asiassa. Tuloksena oli että:

Hra Wainiolla ei itse pääasiassa ole mitään sitä vastaan että nykyinen laskutapa muutetaan aakkoslaskuksi, kun se ei vaan nouse yli nykyisen maksun eli 70 p:ää 1,000 □:ltä.

Hra O. W. Backman taasen on kumpaankin ylläolevaan kysymykseen antanut niin leikkisiä vastauksia että moni yksinkertainen ajattelee että sillä miehellä sitä on pää kuin partaveitsi. Työpäivän lyhennyksestä oli hän m. m. lausunut että »on paljon terveellisempi tehdä 11 kuin 10 tuntia työtä päivässä». Amerikassa esim. on useampi tuhat työmiestä, jotka saivat 8-tuntisen työpäivän, käyneet pyytämässä sitä jälleen 10-tuntiseksi j. n. e., sekä että »sitä ei muka olisi mitään hyötyä sillä työmiehet eivät osaisi sitä hyväkseen käyttää» y. m. Aakkoslaskua vastaan ei hänelläkään kuulu olevan mitään kun se ei vaan nouse yli nykyisen, 80 p:ää 1,000 □:ltä, vaan että hän nyt tällä kertaa ei voi ryhtyä mihinkään. Oli vaan tuumailut että »Te ja Teidän n. k. yhdistykseen voitte nyt pakoittaa minua siihen» y. m. samallaista, joista enempi ensi kerralla.

Näin olemme siis taasen näissä meille niin tärkeissä kysymyksissä saavuttaneet oikein »Kuopion rekordin». Eiköhän ala vielä sekin aika koittaa, jolloin mainitut herrat tahtoisivatkin olla yhdistyksen kanssa tekemisissä? Varrotkaamme sopivaa tilaisuutta ja silloin uusi yritys.

Keskusteltiin myöskin mitä olisi tehtävä sellaisten matkailijain kanssa jotka eivät kuulu yleiseen kassaan mutta kumminkin käyvät listoilla takseeraamassa työssä olevia tovereitaan. Päätettiin yksimielisesti jyrkästi olla kannattamatta näitä »ritareita» ja täten pakoittaa heidät liittymään yleiseen kassaan silloin kuin heillä on työnansiota.

Perheiltama päätettiin panna toimeen t. k. loppupuolella.

Helsingin aika tulee täällä virallisesti ajaksi t. k. 15 p:stä alkaen Tästäpä ukot tuumivat että tietäisi sitä jo palkkojakin järjestää vähän »ajannukaisemmalle» kannalle.

Lopuksi en saata olla mainitsematta sitä intoa kun meikääläiset asianomaiset osoittavat, saadakseen selville ken täällä on »G:n» kirjeenvaihtaja. Tutkitaan ja urkitaan jos joltakin taholta, yksin oppilaittakin. Se kun tietoon tulisi niin luultavasti sille annettaisiin matkpassit kouraan ja rummutettaisiin ulos tullista. Niin se on, se koiraa alähtää johon kalikka sattuu, vaan koska olen kuullut että syyttömiäkin epäillään siksi, niin esitän itseni; nimeni on

Juus.

* Täällä ilmestyvässä sanomalehdessä »Savo-Karjalassa» löytyi referaatti kokouksestamme ja siinä nuotti, jossa mainitulle hralle sanotaan: »Varo itseäsi, Cæsar, ettei Rooma tule tasavallaksi!»

Glöm ej Invalidfonden!

Kirjelaatikko. — Breflåda.

Vartia. Ilmoittakaa nimenne toimitukselle.
E. W. Härnäst.